

VIII pars; et quidem præcipua Actorum est improvisum examen coram Pontifice, Cardinalibus, Prælatibus, Theologis, et Canonistis ad id selectis ab promovendo subeundum, a quo, si Cardinales excipias, nemo sanè potest eximi.

LXVI. Actis Romæ concinnatis, vel ex provinciis Romam perlatis, in iisque electi prærogativis expositis, statim ea committuntur examini Card. Relatoris, et aliorum trium Cardinalium, qui iis subscribunt simul profitentes se omni omnino adhibita cura, et diligentia ea in electo invenisse, quæ a jure, et a Synodo Tridentina requiruntur. Hæc a Cardinali relatore Pontifici exponuntur in Consistorio: in quo tamen Pontifex electionem confirmare nequaquam solet, sed rem in alio Consistorio definiendam relinquit. In priori *Præconizatio* in altero *Propositio* fieri dicitur.

LXVII. Cæterum jure Neap. novis electis, vel etiam consecratis Episcopis nullum permittitur Episcopalis potestatis munus exercere, nisi prius Litteris Pontificiis regium *Placitum* accesserit, et corporalem adepti sint possessionem.

(**) LXVIII. In Hispania novis electis Episcopis juramentum exigendum est de Regum juribus, et redivisibus non invadendis, et hoc priusquam administrationem suscipiant: *Leg. XIII, Tit. III, Lib. 1, Novæ Recop.* et in Indiis de non usurpando Regio Patronatu. *Leg. 1, Tit. VII, Lib. 1, Recop. Ind. (*)*.

(**) LXIX. Postremò hic animadvertere lubet, Indiarum Episcopos non posse nisi in illis consecrari Regnis. *Ex Reg. Decret. 19, Aug. an. 1643, et 11 Febr. 1644, idque absque dispensatione.* Possunt tamen ab uno inaugurari Episcopo, et duobus adsistentibus Abbatibus, vel qui dignitate fulgeant Ecclesiastica. Si promoti, certiores de primo Navium transitu ad eas partes profectionem procrastinaverint, amittunt fructus Dignitatis usque ad adventum, et Ecclesiæ suæ fabricæ adjudicantur: *Constit. Gregorii XIII, 28 Febr. an. 1568, ad supplicationem Philippi II, edita. (*)*

§ XII.

DE ANTISTITUM SANCTIMONIALIUM ELECTIONE.

LXX. In Antistita eligenda plura requiruntur: 1. Ætas quadraginta annorum. 2. Octenium saltem professionis. 3. Episcopus, vel ejus Vicarius electioni præsit; at non intra Claustra, sed ad crates colligat suffragia. 4. Superior regularis, cui monasterium subditur, vetatur suum suffragium cum suffragiis monialium conferre. 5. Tandem Antistita non eligatur, nisi ad triennium: neque iterum eligi quiverit, nisi alio integro elapso triennio: (**). *Synod. Tridentina Sess. XXV, de Regulurib. cap. 7, (*) et Sacra Congregatio apud Nicolaum.*

CAPUT DECIMUMCUARTUM.

DE TRANSLATIONE, RENUNTIATIONE, ET DEPOSITIONE.

1. Spirituale Conjugium ab Episcopo per Consecrationem cum Ecclesia initum, præter mortem, quæ omnia solvit, tribus potissimum modis accidere potest, ut dissolvatur; nimirum Translatione, Renuntiatione, et Depositione. De Depositione sermo redibit *Lib. III*, hic igitur de Translatione, et Renuntiatione tantummodò agendum nobis est.

DE TRANSLATIONE.

II. Episcopi ab Ecclesiis, quas semel regendas susceperunt, ad alias transire Ecclesiasticis Canonibus omnino vetantur: ita Concilia Nicænum *Can. XV*, Antiochenum *Can. XXI*, Sardicense *Can. I, et II*, et alia quamplurima, quorum Canones ex parte congressit Gratianus in *Causæ VII, Quæst. 1*. Qua de re Constantinus M. summis laudibus Eusebium Cæsareensem extulit, atque adeo tanquam Apostolicæ, et Ecclesiasticæ regulæ custodem commendavit; quippè qui Antiochenam, ad quam vocatus erat, Ecclesiam refutarit.

III. Hujusce canonici interdicti duplex potissimum antiquis Patribus profertur ratio. Prima: spiritualis necessitudo conjugii, quod individuum, ac perpetuum Episcopi cum Ecclesia conjunctionem requirit: Innocentius III, *Cap. 2, et 3, de Translatione*. Altera: ad compescendam ambitionem, et avaritiam Episcoporum, qui ob sua privata commoda sedem mutare adpetunt; quum nonnisi de minori ad majorem transferri postulent Ecclesiam: Concilium Sardicense *Can. I*, cujus verba hic placet scribere: *Non tan mala consuetudo, quam perniciosa rerum corruptela est ex ipsis fundamentis penitus exstirpanda, ne cui Episcopo liceat a parva civitate in aliam migrare: ejus enim causæ prætextus est manifestus propter quem talia tentantur; nullus enim Episcopus adhuc inveniri potuit, qui a majori civitate in minorem transferri studuerit: unde constat eos habendi plura cupiditate succendi, et arrogantia servire, ut videantur majorem habere potestatem.*

IV. Utramque rationem eleganter complectitur Hieron. Ep. 83, ad Oceanum: *Et hoc, inquit, in Nicæna Synodo a Patribus decretum, ne de alia in aliam Ecclesiam transferatur Episcopus, ne virginis pauperculæ societate contempta, ditioris adultera querat amplexus.*

V. Quinimò tantum ambitionis, avaritiæque facinus gravissima pœna multandum Patres Sardicenses decreverunt scilicet Episcopos, qui illud admiserint, laica etiam communione privandos, nec in morte Ecclesiæ paci restituendos: *laud Canonibus I, et II.*

VI. Sed ad Ecclesiæ utilitatem necessitatemque non modò jure Decretalium verùm et antiquissimo Ecclesiæ usu Episcoporum translationes admissæ sunt. Inducunt quamplurima Episcoporum in Synodis translatorum exempla: Socrates *Lib. III, cap. 26*. Quinimò in ipsa Nicæna Synodo Eustathius Beræo Episcopus ad Sedem Antiochenam translatus est: Pagius *Critic. in Baronium ad an. 324. (**)* In Hispania complura habemus translationum exempla. Martinus Episcopus Dumiensis ad Sedem Bracarensem translatus est: In *Conc. Tolet. X, Decret. pro Potamio Fructuosus Episcopus quoque Dumiensis ad eandem Bracarensem translatus est: In Tolet. XVI, Can. XII*, Hispalensis in Toletanam, Bracarensis in Hispalensem, et Oportuensis in Bracarensem translatus est. (*) Igitur illa veterum canonum interdictione ambitiosæ dumtaxat Episcoporum translationes vetebantur, haud verò quæ causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ fierent. Ad rem Pelagius II. *Non mutat sedem, qui non mutat mentem, id est, qui non causa avaritiæ, aut dominationis, aut proprio voluntatis, vel sua delectationis migrat de civitate in civitatem, sed causa necessitatis, vel utilitatis mutatur. (**)* Non ergo intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negat causa necessitatis, vel utilitatis fieri posse. *Can. XXXV, Caus. 7, Quæst. I. (*) Adhæc Syn. Carthag. IV, Can. XXVII, Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam in-*

ferioris ordinis Clericus. Sane si id utilitas Ecclesiæ faciendum poposcerit, decreto pro eo Clericorum, et laicorum Episcopis prorrecto in præsentia Synodi transferatur. . . . inferioris vero gradus Sacerdotes, vel alii clerici concessione suorum Episcoporum possunt ad alias Ecclesias transmigrare.

VII. Ex hoc Carthag. canone bina eruuntur veteris disciplinæ capita: 1. Apud Africanos Episcoporum traslationes, earundemque caussa fuisse in Synodo Provinciæ examinandas, ac probandas. Idem juris apud Orientales quoque obtinebat; uti ex Concil. Antiochen. *Can. XXIII*, colligere est. Verùm procedente tempore Patriarchæ jus traslationum uso suum fecere: Socrates *Lib. V, cap. 8, et Lib. VII, cap. 36*, donec tandem Rom. Pontifici reservaretur. (**) *Cap. 1, de Traslatione, et Alphonsus Sapiens Lege V, Tit. V, Partit. I.* (*) Porrò hujusce Pontificiæ reservationis jam indè ab V sæculo tenuia licet quædam initia repetunt; Socrates enim modò indicatis locis traslationibus Perigenis e Patrensi oppido in Corinthi Metropolim, et Procli e Cizico in Constantinopolitanam sedem R. Pontificis auctoritatem intervenisse scribit.

VIII. Alterum, quod ex Carthag. canone efficitur, illud est, nimirum inferiorum Prælatorum traslationes faciliùs admittendas, quippè quod inter Ecclesias, et Clericos Episcopis inferiores tanta necessitudo non est, quanta inter Episcopos, et Ecclesias, quibus spirituali quodam conjugii fœdere arctissimè copulantur, haud secus ac ipsemet Christus cum Ecclesia; id quod *Magnum Sacramentum*, dixit Apostolus: *Ad Ephesios V, v. 32*. Igitur inferiores illi Antistites: ubi proprii Episcopi accedebat auctoritas, relictis suis Ecclesiis, ad alias rectè migrabant. At contra invito proprio Episcopo ad aliam transire Ecclesiam Clericis omninò vetitum: Concilia Nicænum *Can. XVI*, et Antiochenum *Can. III*, (**) et Tolet I, *Can. XII*, Tolet. II, *Can. II*, Hispalens. II, *Can. III*, et Tolet. XIII, *Can. XI.* (*)

§ I.

DE RENUNTIATIONE.

IX. Ex eadem mox explicata spiritualis conjugii ratione prohibentur Episcopi proprio arbitrio a suis se abdicare Ecclesiis, ut vitam deinceps agant privatam. At ubi legitima subsit caussa, Episcopalis muneris abdicatio canonicis Ecclesiasticis permissa. Hinc ex una parte Cyrillus Alexand. Epistola ad Domnum præter Ecclesiasticas leges esse scribit, quod nonnulli Sacerdotes recusationum libellos offerant, quippe si digni sint, ministerium sacrum obire; sin autem minus, non renuntiare, sed velut damnato excedere oportere. At ex altera Augustinus Epist. 238. *Longe est gloriosius*, inquit, *Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, quam propter regenda gubernacula suscepisse.*

X. Jam verò hujusmodi abdicatio duobus modis fieri potest; scilicet gradum dumtaxat Episcopalem dimittendo, vel gradum simul, et dignitatem. Qui posteriori hac ratione se Episcopatu abdicat, licet Episcopalis characterem ordinis retineat, attamen in simplicium presbyterorum clasem omninò redactus censetur; adeo, ut quæ ordinis sunt Episcopalis neque ex Diocæsani Episcopi permissu ritè excercebit; utque adeo qui ordines ab eis susceperint, sunt suspensi: Toto Titulo *De ordinatis ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatu.*

XI. Et qui priori moda suam dimittit Ecclesiam, jurisdictionem tantummodo Episcopalem exercere vetatur, honorem tamen, et dignitatem retinet, unde quæ

ordinis sunt Episcopalis ab Episcopo Diocæsano rogatus rite exsequetur: *Cap. I de ordinatis ab Episcopo &c.* Concil. Ephesinum *Ep. ad Syn. Pamphil.* de Eustathio Episcopo Pergæ sic decernit: *Nomen retineat Episcopi, et honorem, et communionem, ea tamen lege, ut neque ordinandi ipse auctoritatem habeat, neque in ulla Ecclesia ex propria sacrificet auctoritate; nisi id sibi, vel adjuvandi caussa, vel concessionis ratione, affectu, amoreque christiano a fratre, et Coepiscopo, si ita contigerit, liberaliter deferatur.*

XII. Quinimò his suo muneri renuntiantibus Episcopis etiam antiquitas nonnunquam ex dimissi Episcopatus relictibus ad vitam sustentandam canonica pensio indulta: Conc. Chalced. *Action. X*, in caussa Domni Antiocheni, qui Ecclesiasticæ pacis caussa Antiochenam Ecclesiam libenter dimisit: *Dignemini et statuere ei certus sumtus de Ecclesia, quæ sub me est:* ita Maximus, qui Domno succedebat. Universa Synodus vociferata est: *Omnes cogitatum ejus laudamus.* Notanda omninò hæc Chalcedonensis Synodi Sanctio; inde enim primæva pensionum Ecclesiasticarum origo simul, et ratio hauritur.

XIII. Justæ renuntiationis cause sex enumerantur. 1. Conscientia criminis. Prioribus Ecclesiæ sæculis quodcumque grave delictum sufficiens abdicacionis caussa erat. Quare Potamius Episcopus Bracarensis quum se carnali quodam crimine polluisset, oblato in Synodo Toletana libello admissum facinus confessus sese Episcopatu abdicavit: Acta Concil. Tolet. X. *Decret. pro Potamio.* Porrò jure Decretalium nonnisi crimine, cui irregularitas illigata sit, adigitur Episcopus ad se munere suo expoliandum.

2. Debilitas corporis, vel ex infirmitate, vel ex senectute. Hac de caussa in Concilio Pamphylæ congregati Patres renuntiationem admisisse Eustathii ejusdem Pamphylæ Metropolitanæ: *Epist. Syn. Ephes. ad Syn. Pamphylæ.*

3. Defectus scientiæ, quæ in Episcopo oppido est necessaria; verùm licet Episcopo eminenti opus sit scientia, mediocris tamen satis habetur, præsertim ubi charitatis perfectione suppletur.

4. Malitia plebis, quæ eo veniat, ut Episcopum commisso sibi gregi regendo reddat inhabilem: præsertim si plus vice simplici animorum dissidentium reconciliatio tentata, perfici nunquam potuerit. Hoc nomine Martyrius Ecclesiam Antiochenam dereliquit his verbis: *Clero rebeli, populo inobedienti, Ecclesia contaminate nuntium remitto, reservata mihi Sacerdotii dignitate:* Theodorus Lector *Lib. I*, et Nicephorus Calixtus *Lib. XV, cap. 18.*

5. Grave occasione Episcopi obortum scandalum, quod alias reparare nequeat. Eam ob causam Nazianzenus Sedem Constantinopolitanam ultro dimisit.

6. Deniquè Irregularitas personæ: at verò irregularitas ob defectum natalium, justa renuntiandi caussa non est: hoc enim casu, quum culpa lateat, injuncta congrua pœnitentia facillè venia datur.

XIV. Abdicatio justa ex caussa admissa necesse est, ut simplex sit, non subdola, nec in favorem, aut gratiam alicujus fiat. Ab hujusmodi in certæ personæ gratiam conceptis renuntiationibus mirum quantum veteres Patres abhorruerint. Ad rem Origenes Hom. XXII, in Levit. *Propinquus agrorum, et prædiorum relinquitur hæreditas: gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit.* Concilium quoque Antiochenum Cap. XXIII sic decernit: *Episcopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vite perveniat. Quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse hujusmodi est constitutum.* Idem et alia antiqua Concilia sancitis Canonibus decrevere: (**) præsertim Tolet. IV.

Can. XIX ubi inter eos, qui ad *Sacerdotium ex Regulis Canonum* promoveri non debent, et illi numerantur, qui a *decessoribus in Sacerdotium eligentur*. (*) At secutis temporibus frequentes evaserunt hujusmodi conditionatæ renuntiationes. Nostra hac ætate rigidior videtur esse hac in re disciplina; saltem non adeo facile admittuntur.

XV. Nihil tamen prohibet, quominus Episcopus sese Episcopatu abdicans legitimis superioribus proponat, qui sibi magis ad relictum a se munus suscipiendum idoneus videatur. In quo veterum Episcoporum vestigiis insistet, qui ut tumultibus solitis in electionibus concitari irent obviam, ipsi sibi successorem deligebant, quem adhuc viventes eligi curabant. Quemadmodum etiam par æquumque est, ut Episcopo Episcopatum relinquenti pars aliqua Ecclesiasticorum redituum adjudicetur, qua possit commodè vitam transigere. At de hoc capite *Lib. II, Tit de Pensionibus* redibit sermo.

XVI. Renuntiationes antiquitus in Synodo Provinciæ rationibus expensis vel admittebantur, vel rejiciebantur. At post inductas falsas Decretales Sedi Apostolicæ reservari cæperunt: *Can. XXXIV, Caus. 7, Quæst. I.* Tum ex binis Innocentii III. Decretalibus: *Cap. I et II de Renuntiatione*: necnon et ex aliis posteriorum Pontificum Constitutionibus, ac præsertim ex *LVIII. Pii V*, auctoritatem R. Pontificis omninò requirunt.

XVII. Postremò hujusmodi Renuntiationes, sive Resignationes vulgò dictæ *in favorem*, ut suum sortiantur effectum, plura requiruntur. Precipua sunt: I. ut Resignans ante diem a facta resignatione vigesimum non decedat: *Regula Cancell. 18: 2.* ut si beneficium sit jus patronatus, patroni adsensus habeatur: 3. ut beneficium non sit litigiosum, vel conjunctum, sive unitum, etiam antequam conjunctio, sive unio perficiatur: *Trid. Sess. XXI, Ref. cap. 2: 4.* in beneficiis Episcopatu inferioribus servanda omninò est Constitutio Gregorii XIII, quæ incipit, *Humano vix judicio*: 5. deniquè Renuntiatione a legitimo Superiore admissa, non est, cur renuntiantem facti pœniteat, quum omne in beneficium, quo se abdicavit, jus prorsus exuerit.

CAPUT DECIMUMQUINTUM.

DE PRESBYTERIS ET PAROCHIS.

I. Alterum ab Episcopis gradum tenent *Presbyteri*: nomen quod græci peculii est, latinè *Seniorem* significat: Seniore, inquam, sapientiâ magis et doctrinâ, quàm ætate. Neque enim ita majorem natu significat, ut non aliquando gravitatem potiùs notet, et dignitatem, quæ grandævos comitatur nulla ætatis ratione habita. Quia enim ut in *Problem. Aristoteles*, hinc simpliciter dictum legimus, quod maximo haberetur in pretio, essetque maximè venerandum. Adhæc Hesychio est. Nec aliter ad *Odys. XIII. 142*, ubi Juppiter Neptunum fratrem adpellat: *Schol. h. e. maximo honore prosequendum. Alibi enim ait* (Iliad. XIII, 355.) *At prior Juppiter natus.* Ita illud Homero frequens: *veneranda Dea.* Hujusmodi nomen primis sæculis Episcopis quoque commune erat; atque ut notat Balsamon ad *Canon. XV.* Concilii Ancyranum, aliquandò omnibus Clericis datum fuit. Senior igitur, sive Presbyter in Ecclesia Christiana is est, qui non propter ætatem, sed propter animi dotes, et merita sub Episcopo jus habet omnia pænè Ecclesias-

tica obeundi ministeria. Hac notione jam inde ab ætate apostolica voce *presbyter* in suis epistolis sæpissimè usus est Ignatius.

II. Dici quoque consueverunt Sacerdotes, et quidem a sacris, quibus operantur. Profectò hoc nomine Episcopi quoque haud rarò donati sunt. *Codex Canon Eccles. Afric.* Episcopos Alexandrinum et Antiochenum *Venerabiles Sacerdotes* adpellat. (**) Et Dictionius ad Toletanam Synodum acussatus, ad universum Episcoporum Conventum adloquens, ait: *Audite me, optimi Sacerdotes.* Demùm in nostris Conciliis *Sacerdotes* passim vocantur Episcopi, ut in Tolet. IV. *Can. XIX.* (*) Qua de re distinctionis nomine Episcopi summi Sacerdotes, vel in summo, aut in primo sacerdotii gradu constituti; Presbyteri verò Sacerdotes minores, vel secundi ordinis nonnunquam dicti sunt. Unde Hieron. adversus Lucif. cap. 6 *Ecclesie salus in summi Sacerdotis dignitate pendet.* At in Hierem. III, v. 13, de Presbyteris sic loquitur: *Sacerdotes quoque ipsi, secundus in Ecclesiastico ordine gradus.* Eandem loquendi rationem et alii Patres servarunt. Videsis Suerum in voce *Sacerdos.* Eodem adjecto *primi, et secundi ordinis* discrimine dicti etiam sunt Antistites, tam Episcopi, quàm Presbyteri. Sidonius Apollinaris *Lib. VI, Ep. 2* de Mamerto Claudiano fratre Mamerti Episc. Viennensis cecinit:

*Antistes fuit ordine in secundo
Fratrem fasce levans Episcopali.*

III. Jam verò quemadmodum ætate Apostolica nomen Presbyteri cum Episcopis communicatum est, ita ex adverso nomen Episcopi Presbyteris quoque triebatur. Ad rem Theodoretus ad vers. 1. Cap. I. Ad Philipp. *Episcopos adpellat Presbyteros. Utrumque enim nomen illo tempore habebant.*

IV. Presbyterorum potestatem quod spectat profectò maxima semper in Ecclesia fuit. Et sanè jam inde ab ætate Apostolica baptizabant, concionabantur, Eucharisticam pœnitentibus communionem impartiebantur, aliaque id genus peragebant munia; at nonnisi Episcopo vel absente, vel si præsens esset, ipsi ejusmodi negotia committente. Presbyterorum enim potestatem in omnibus ab Episcopo pendere universa Ecclesiastica tradit antiquitas. Sic Ignatius Epist. ad Smyrn. *Sine Episcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ad Ecclesiam pertinent.* Et Tertullianus *Lib. de Baptismo Cap. 12. Dandi quidem baptismum jus habet Summus Sacerdos, dehinc Presbyteri non tamen sine Episcopi auctoritate.* Idem passim præseferunt veteres Ecclesiastici Canones. (**) Et præcipuè *Canon XX Syn. Tolet. I. Sine conscientia Episcopi* (Presbyteri) *nihil agere præsumant.* Consonat *Hispal. II Can. VII. (*)*

V. Maxima quoque Presbyterorum prærogativa in eo erat, quod ipsis cum Episcopo sedere licebat: (**) *Syn. Carthag. IV. Can. XXXIV. (*)* quod privilegium, ut alibi jam observabimus, Diaconis commune haud erat. Immò, quod magis mirum est, Presbyterorum sedes non secus ac Episcoporum *Throni* adpellabantur. Id tamen discriminis inter Presbyterorum, et Episcoporum *Thronos* intercedebat, quod istis competeat *Thronus primus*, sive celsus, illis verò *Throni secundi*, vel inferiores. (**) Ad rem *Syn. mox laud. Canone XXXV. Episcopus in Ecclesia et consensu Presbyterorum sublimior sedeat; intra domum autem collegam se Presbyterorum esse cognoscat.* (*) Hinc Gregorius Nazianzenus describens quo pacto ipse cum suis Presbyteris, et Diaconis sederet, sic cecinit in *Somnium de Templo Anastasie*:

Sede alta, haud alta consedere mente videbar:

Nam neque per somnum mente superbus eram.

Presbyterique graves sellis utrinque sedebant

Demissis, atas lecta ducesque gregis.

Vestibus in niveis at stabat turba ministra

Splendorem referens agminis angelici.

Quoniam verò hinc atque hinc Episcopo adsidentes presbyteri semicirculi formam efficiebant, factum ex eo est, ut sæpius *Spiritualis corona, Circulus, Presbyterii, Corona Presbyterii, et Corona Ecclesie* audierint.

(**) VI. At in Hispania Presbyteros quoque hoc cum Episcopis sedendi privilegio decoratos esse, ex Conc. Illiberit. quod sæculo IV ineunte celebratum est, apertè constat in quo haud minus triginta sex Presbyteri sederunt. Similia habemus exempla in Tolet. I. et Bracar. II, ubi observare etiam licet discrimen Presbyteros inter et Diaconos statutum, quod nimirum hi tantummodò ut stantes, illisque ministrantibus represententur. Quin et in Tolet. IV, *Can. IV*, decernitur, ut in Conciliis *tam Episcopi, quam Presbyteri sedeant.* (*)

VII. Porrò hujusmodi Presbyterorum prærogativa haud quidem purum putumque honorarium munus erat, sed magnam conferebat auctoritatem potestatemque. Etenim ipsi Senatam Ecclesiasticam, sive Concilium constituebant, cum quibus imminentes Ecclesie tempestates excitatas, et emergentes hæreses, aliaque id genus negotia Episcopus communicabat, atque ab illis consilium petebat. Verùm hac de re jam satis *Tit. IV de Conciliis*, ubi etiam ex veterum testimoniis luculenter demonstravimus Presbyteros in Synodis Œcumenicis, et Provincialibus cum Episcopis consedisisse, et aliquando etiam subscripsisse.

VIII. Quæ sint Presbyterorum munia jure novo declarat Pontificale Romanum his verbis: *Sacerdotem oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare et baptizare.* Primum igitur Presbyteri munus est oblatio, nimirum Sacrificii Eucharistici, quæ ex nova Ecclesie disciplina veluti primaria eorum functio habetur.

IX. Præclarum est, quod Morinus hac in re ex antiquis monumentis docet: *Part. I de Sacris Ordinatis Exerc. VIII, cap. I*; eum nimirum antiquitus morem apud græcos æque, ac latinos obtinuisse, ut simul plures Presbyteri cum suo Episcopo celebrarent, Diaconis ac reliquis Clericis unoquoque in suo ordine sacris mysteriis ministrantibus, eamque fuisse communionem Ecclesiasticam passim ab antiquis Patribus memoratam, cujus privatio pœna erat in Clericos delinquentes, utpotè qui pro criminis ratione modo ad inferiorem ordinis gradum, modo ad infimum deducerentur. Quod si ita postulante facinoris gravitate omninò illius exortès essent, ad laicam communionem redacti censebantur. Exstat hodie hujus disciplinæ vestigium in ordinatione Episcoporum et Presbyterorum, qui cum Episcopo ordinante concelebrant.

X. Proximum modò explicato munus est, *benedicere.* At duplex distinguenda benedictio. Prima, quæ major dicitur, quæque Episcoporum propria, nonnisi ex privilegio aliis inferioribus Prælati conceditur: altera, quæ dicitur minor, cujus emittendæ jus est etiam penes Presbyteros. Sunt et aliæ benedictiones uti aquæ, novorum fructum, &c. Sed in his servandi Ecclesiarum ritus, et usus, ex quibus quædam benedictiones vel Episcopis, vel Parochis, vel aliis ab Episcopo delegatis Presbyteris reservantur. (**) Uno verbo, benedictiones, id est rerum consecrationes, eæ in quibus unctio adhibetur, sunt Episcoporum peculiare; reli-

quæ verò si publicæ, de Episcoporum licentia; si privatæ, inconsultò etiam Episcopo, a Presbyteris peraguntur. (*)

XI. Tertia Presbyterorum functio designatur verbo *præesse*, atque in eo sita est, quod Presbyteris in publicis conventibus honoratior post Episcopum locus, et primæ partes sint tribuendæ. Id quod quum in cæteris, tum præcipuè servandum est, quum totiùs populi nomine publicis precibus cum Deo agitur, sive in Ecclesiastica solemnè liturgia, sive in publicis cujuscunque generis supplicationibus.

XII. Quartum munus exprimitur per verbum *prædicare.* Quod sanè de prædicatione verbi Dei, populique in rebus fidei institutione intelligendum nemo inficiabitur. Compertum sanè est, Episcopum esse primum verbi Dei Ministrum, et præconem; qua de causa, quum ordinatur, Evangeliorum liber super ipsius humeros imponitur. At verò quoniam Presbyteri in populi institutione socii, et coadjutores Episcopi sunt, ideò Concilium Tridentinum *Sess., XXIII, Ref., cap. 14*, decernit, ut in Presbyteros ordinandi, ad populum docendum *diligenti præcedente examine idonei comprobentur.*

XIII. Quinta demùm per verbum *baptizare* expressa Sacramentorum administrationem indicare videtur. Undè et *ibid.* Syn. Tridentina, in promovendis ad Presbyteratum scientiam requirit ad ritè administranda Sacramenta necessariam. (**) Quocirca Supremus Castellæ Senatus in provehendis ad Presbyteratum, scientiam ad curam animarum exercendam necessariam optabat. Videsis infra *Tit. XXIV.* (*)

XIV. Verùm in his duabus, quas postremò loco recensuimus Presbyterorum functionibus, uti et in ea, quæ significatur per verba: *Accipite Spiritum S.: quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt*, juvat animadvertere, quod licet Presbyteris in sua ordinatione sine ulla restrictione conferantur, per Canones tamen, et consuetudinem Ecclesiarum multis modis restrictæ sunt neque omnibus *indifferenter* ex hodierna Ecclesie disciplina Presbyteris conveniunt. At ideò id ex antiquissimo jure originem ducit, quo fiebat, ut Presbyter sine Episcopi venia, a cujus nutu in omnibus penderet, nihil omninò agere posset. Ad rem Ignatius M. Ep. ad Smyrn. *Sine Episcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ad Ecclesiam pertinent.* Consonat Tertull. *de Baptismo, cap. 17*; Cyprian., *Ep. 10, Can. XXXVIII, ex sic dictis Apostolicis.* Verùm secutis temporibus quum animarum curam dumtaxat ex parte Episcopi Parochis commiserint, hac delegatione semel facta, Parochi agnoscunt quidem Episcopum tanquam superiorem, sed concrediti sibi populi curam jure proprio exercent. Cæteris verò Presbyteris, nisi petita Episcopi, aut Parochi venia, neque verbum Dei annuntiare, neque Sacramenta administrare permissum est.

§ I.

DE PAROCHIS.

PAROCHORUM ORIGO.

XV. Antiquitus nonnisi una in singulis urbibus constituta erat Ecclesia, *Dominicum Civitatis* dicta ad quam omnes non modò urbis, verùm, et vicinorum oppidorum fideles confluebant; atque hinc Presbyteri in civitatibus tantummodò

ordinabantur, ut Episcopis in pastoralis fascis levamen præstò essent, ac sub ipsis curam animarum gererent. Qua de re in Synodo Antiochena, an. 365, appellantur *Collegæ, et Comministri Episcoporum*: Eusebius, *Lib. VII, cap. 24*, et Ep. Syn. *ad Dionysium Rom.* et a Chrysostomo *Compastores*: Serm. de Pseudo-prophetis.

XVI. Jam verò ætate progrediente aucto fidelium numero inferiores quædam Ecclesiæ constitui, ac Presbyteri per easdem, veluti per certos titulos disponi cœperunt, ut plebis mores inspicere, et de omnibus ad Episcopum referrent. Hac Presbyterorum distributione in frequentioribus potissimum civitatibus opus fuit, veluti Romæ, et Alexandriæ, in quibus sæculo IV. jam plures Ecclesiæ fuere, et in unaquaque peculiaris Presbyter, qui populum doceret, baptismum, et pœnitentiam periclitantibus conferret, sepulturæ martyrum curam haberet, aliaque hujus generis præstaret. Id ex *Can. XIV, ex sic dictis Apostolicis*, ex Auctore Pontificalis Damaso tributi in *Evaristo, Dionysio, et Marcello*, et ex Athanasio, *Apol. II*, perspicuum est. Paulo post etiam ruri Ecclesiæ ædificate fuere, quibus Presbyteri præfecti sunt ut rusticanis hominibus, quippè qui urbem adire minus possent, Ecclesiastica munera impenderentur. (**). Sic Conc. Tolet. IV, *Can. XXVI*, alias *XXV*. (*)

XVII. Inferiores istæ sive urbanæ, sive rurales Ecclesiæ dictæ sunt *Parochiæ*; (**). Syn. Toletana IV, mox citato *Canone* (*) quasi sacræ quædam viciniae; *Dioeceses*, quasi divisæ quædam administrationes; et *Tituli*, fortè quod illis præpositi Presbyteri indè suum nomen, titulumque ducerent: Auctor Pontificalis *ibid.*

XVIII. Presbyteri igitur inferioribus hisce Ecclesiis præpositi a solo titulo, hoc est Parochia denominabantur. Verùm post ob stabilitatem sedis dicti sunt *Cardinales*; et quoniam etiam Diaconi ad titulos, vel ad oratoria, quæ Presbytero vix digna videbantur, constituti sunt, hinc Cardinalium Diaconorum nomen ortum habuit. In Neapolitana Cathedrali Ecclesia, ut alibi jam explicabimus, Canonici exstant *Cardinales Presbyteri, et Cardinales Diaconi* nuncupati: horum enim Canonicatibus Præbendæ adnexæ sunt veterum Cardinalium Presbyterorum, et Diaconorum, qui Ecclesiis, et Diaconiis Neap. Urbis antiquitus præerant.

XIX. Parochi per Parochias distribuuntur æque ac Episcopi per Ecclesias. Verùm Episcopos inter et Parochos illud intercedit discrimen, quod Episcopi non nisi singulis singuli præsent Ecclesiis; at contra Parochi possunt plures, atque adeo ad tempus unam Parochiam regere. Quinimmò apud nonnullos etiam superioris subsellii Canonistas Parochi in censu Prælatorum minorum habentur, qui ab ipso Cristo *immediate* curam animarum exercendi habeant facultatem, tanquam Successores septuaginta duorum discipulorum. Profectò, uti rectè observat Thomassinus, *Part. I, Lib. II, cap. 26*. Parochorum officium ea ratione spectatum, qua in Episcopatu includitur, ut in fonte, et plenitudine Sacerdotii, divinæ originis, et institutionis rectè dici posse videtur. Adeundus omninò Cl. Auctor *ibid.*, ubi pluribus demonstrant divinam Parochorum Originem adstruere potiùs, quàm labefactare divinam Episcoporum institutionem.

§ II.

PAROCHORUM MUNIA.

XX. Præcipua Parochorum officia ex Concilio Tridentino *Sess. XXIII, Ref. cap. 1*, sunt: I. Sacrificii oblatio, quàm ex Bulla Benedicti XIV, edita an. 1744,

quilibet Parochus, (**). sive perpetuus, sive amobilis (*) sive dives, sive pauper omnibus dominicis, aliisque festis diebus pro populo sibi commisso offerre tenetur: tantummodò ex eadem Bulla Parochi pauperes, (**). sed non inconsulto Episcopo (*) festis diebus eleemosynas a pio benefactore licitè, ac libere oblatas accipere possunt, et pro ipso sacrificium offerre: ea tamen adjecta conditione, ut tot Missas infra hebdomadam pro populo celebrent, quod in diebus festis juxta peculiarem benefactoris intentionem obtulerint. (**). Ex quo evincitur ipsos teneri ad Sacrum coram populo peragendum diebus saltem Dominicis, et festis etiam in suæ Parochiæ Pagis, uti jam olim constituerat Syn. Emeriten. *Can. XIX*, Unde poterit binas eodem die Missas celebrare, aliam in Parochia, aliam in Pago si habuerit, *nisi inibi alium habuerit Sacerdotem, qui possit celebrare*. Ita Bened. XIV, Constit. sub die 16, Maii an. 1746. (*)

XXI. Alterum Parochi munus est verbi Dei prædicatio. Qua de re Syn. Trid. *Sess. V, Ref. cap. 2*, sanxit, ut Parochi, aliique Ecclesiis, quibus cura animarum adnexa sit, præpositi sermonem de rebus divinis ad populum habeant cunctis Dominicis saltem diebus: Quadragesimæ verò, et Adventus tempore ter minimum in unaquaque hebdomada: adhuc pueros fidei rudimenta doceant: (**). uti jam pridem constituerat Syn. Hispalensis an. 1512, *Cap. I. Quod si Parochi* (subjicit Trid.) *ab Episcopo moniti, trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras Ecclesiasticas seu alias ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur*. Id quod confirmavit Innocent. XIII. Constit. *Apostolici Ministerii, § XI*, et Benedictus XIV *Et si minime nobis*. (*) Parochus igitur præ cæteris Presbyteris vitæ sanctitate prælucere debet, quæ, ut ibidem loquitur Trident. perpetuum prædicationis genus est. Ad rem II, Synodus Provinc. Neap. *Tit. IX, cap. 4, Parochus Christi fideles sibi comisos portet in sinu suo, sicut portare solet nutrix infantulum. . . . ut verus Pastor, qui quum emiserit oves suas ante eas vadit, pascat eas verbo, pascat exemplo*.

XXII. Tertium deniquè est Sacramentorum administratio, quæ generatim (exceptis Confirmatione, et Ordine) a solo Parocho licitè suscipi monet Trid. *Sess. XXIV, Ref. cap. 13*.

XXIII. Jam verò ex his præcipuis, aliisque propriis Parochorum officiis rectè colligi datur Parochos residentis fibula obstringi, et quidem ut explicat eadem Syn. Prov. Neap: *ibid. Aut in ædibus parochialibus Parochi inhabitent, vel intra Parochiæ suæ fines, si parochiales ædes nullæ fuerint* (*) Eandem pro Hispania disciplinam observare jussit Syn. Tolet. an. 1565. Act. II, Reformat. cap. 26. *Parochiarum Rectores continuam habitationem intra Parochiam habeant, et in eo Parochiæ loco, qui ad administranda Sacramenta, et Altaris Ecclesiarumque ministerio sit aptior; et domum incolant propinquam: Syn. Valent. ejusdem an. Sess. I, Tit. I, cap. 6*, et in eo Parochiæ loco, quo Parochiani inter se dissiti comodo adire, et unde Parochus haud difficulter Sacramenta fidelibus ministrare possit. Syn. ead. Tolet. *ibid. Cap. 27* (*) Neque ultra bimestre longiùs abesse ipsis permittitur: *ita tamen, ut quandocunque eos causa prius per Episcopum cognita, atque probata, abesse contingerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario adprobandum cum debita mercedis adsignatione relinquunt: Syn. Trid. Sess. XXIII. Ref. cap. 1*. (**). Atque eos nisi obtenta licentia, de Parochia discedere non permisit laud. Syn. Tolet. *ibid. Cap. 25*, sub pœna amissionis fructuum. Quinimmò ipsos ad personalem residentiam constrinxit sub eadem pœna jus nostrum Regium *Leg. XXVII Tit. III, Lib. I, Novæ Recop.* (*)

XXIV. Illud denique hic restat observandum, eandem Syn. Provinc. Neap. *ibid* ex Constitutione Innocentii XII, sancisse, ut *Episcopi a Paræciis ulla pensione gravandis abstineant, ne quum operarius dignus mercede sua portaverit pondus diei, et æstus, capiant alieni labores ejus: id quod in omnibus beneficiis conferendis dignissimum est observari.* Verùm de Pensionibus opportunè Libro sequenti. (**). Parochos autem intra duos ab obtenta possessione menses publicam fidei professionem teneri in Episcopi manibus emitte, Syn. Trid. jussit *Sess. XXIV, Ref. cap. 12*, id quod jam olim constituerant Concilia nostra Tolet. IV, *Can. XXVII*, alias *XXVI*, et Tolet. XI, *Can. X.* (*)

CAPUT DECIMUMSEXTUM.

DE DIACONIS, ET DIACONISSIS.

VOCIS "DIACONUS" ETYMON.

I. Vox *Diaconus*, generatim notat ministrum a *ministrare*; idque juxta Vossium in *Etimolog.* ab Hebræo *chahan* descendit, quod est *ministrare*, et in specie *Deo*, unde *chohen*, *Sacerdos Minister*. Qua generali acceptione etiam Episcopi, et Presbyteri nonnunquam Diaconi dicuntur: *Act. I, v. 25, II ad Corinth. VI, v. 4*, Chrysostomus *Hom. I, in Philipp, cap. 1*. Porro ætatis progressu strictiori notione *Diaconi* dicti sunt, qui tertium in ecclesiastica hierarchia ordinem constituunt.

§. I.

DIACONORUM ORIGO.

II. Diaconos ab Apostolis electos *Act. VI*, non solum ut communibus mensis, sed sacris etiam ministrarent ex ipso sacro textu intelligimus. Quorsum enim plenitudo Spiritus S. et sapientia tanta, si temporalium tantum ministerium obituri erant? Quorsum ad ipsos creandos advocata fidelium concio? Quorsum jejunio præcedente, et impositis manibus eos consecrare? His accedit, Diaconos paulo post Evangelium veluti proprio jure gentibus adnuntiasse: *Act. VI, et VIII*, iisdemque Jesu Christi ministerium fuisse demandatum: Ignatius M. *Epist. ad Magnes. n. 6*, Justinus *Apol. II*, (**). Immò ad rurales regendas Ecclesias in quibus verbum Dei prædicarent, et baptizarent catechumenos, deputatos videmus in Syn. Illiberit. *Can. LXXVII*, et Tolet. IV, *Can. XXVII*, alias *XXVI.* (*)

III. Septenarium Diaconorum numerum semper retinuit Ecclesia Romana Apostolorum exemplum secuta: Sozomenus *Lib. VII, cap. 19*. Ex hac porro eorum paucitate, et præsertim, quum ipsis temporalia Ecclesiæ bona concederentur, factum est, ut tantum sibi honoris comparaverint, ut sese presbyteris præferre ausi fuerint: quorum meritò audaciam reprimere studuit S. Hieronymus *Ep. ad Evagrium: (**)* et Syn. Toletan. IV, *Can. XXXIX*, alias *XXXVIII*. Quin et Syn. Barcinon. an. 540, *Can. IV*, ipsos in consessu Presbyterorum sedere non permisit. (*) Eundem ubique numerum retinendum constituerat Syn. Neocæsar. *Canon XV*, quod tamen pleræque non observarunt Ecclesiæ.

§ II.

DIACONORUM MUNIA.

IV. Diaconorum munia explicat Pontificale Romanum his verbis: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare, prædicare.* Igitur Sacerdoti sacra præsertim mysteria perficienti præsto sunt: quare *ibid.* vocantur *Comministri et Co-operatores Corporis, et Sanguinis Domini.* Hinc autem tantum sibi licere Diaconi crediderunt, ut quidam etiam sacrificium offerre adtentarint: quos meritò damnavit Syn. Arelat. I, *Can. XV*, Tum Syn. Carthag. IV, *Can. IV. Non ad sacerdotium*, inquit, *sed ad ministerium consecrantur.* Rursus nonnulli sese non presbyterorum, sed Episcoporum dumtaxat ministros esse jactabant, quos eadem Carthag. Synodus coercuit *Can. XXVII. Diaconus*, inquit, *ita se presbyteri, ut Episcopi ministram noverit.* Quod verò pertinet ad Eucharistiæ dispensationem, certum est eam inter Diaconorum officia semper fuisse numeratam: Justinus *Apol. II*, Verùm Nicæna Synodus *Can. VIII*, vetuit ipsos Eucharistiam presbyteris porrigere: et eadem Syn. Carthag. *Canone XXXVIII*, ne populo quidem illam distribuere, præsertim presbytero, nisi eo jubente Diaconis permittit.

V. Alterum Diaconi munus est *baptizare*: at verò baptizandi facultas a Gelasio P. *Epist. 9*, contracta est; ita ut si nulla adsit necessitas, neque desint Presbyteri, Diaconis sollemniter baptizare non liceat.

VI. Ad Diaconum denique pertinet verbi Dei prædicatio: id quod non solum de Evangelii lectione in Missis sollemnibus, sed etiam de vera prædicatione Verbi Dei ad populi institutionem intelligas: (**). *Can. XI, Dist. 93*, et Syn. Tolet. IV, *Can. XL*, alias *XXXIX.* (*) Id quod exemplis etiam comprobatur tum Stephani, et Philippi: *Act. VI, et VIII*, tum Origenis, Chrysostomi, et Gregorii M. quos adhuc Diaconos prædicasse veteres Ecclesiastici Scriptores testantur. Verùm quod ad prædicationis exercitium attinet, huc revocanda sunt, quæ de eo notavimus, ubi de Episcopis, et Presbyteris egimus.

VII. Præter sacrorum ministerium ad Diaconos antiquitus etiam pertinuit: 1. Cura viduarum, orphanorum, et pauperum: *Act. VI*, unde loca egentibus hisce personis destinata *Diaconia* dictæ sunt. Tum. 2. Diaconi curam gerebant Confessorum, et Martyrum: Cypr. *Epist. II. 3*. Erant tanquam oculi Episcopi oberantes, et perscrutantes proximos præcipitio, id est peccato, ut omnia ad eum deferrent: *Can. VI, Dist. 93. 4.* Anteibant Episcopum, quum procederet in publicum: Palladius in vita Chrysostomi *cap. 2, 5*. Demùm eorum septem custodire solebant Episcopum prædicantem: *Can. XI, eadem Dist.* Verùm de his, aliisque bene multis Diaconorum muniis fusiùs in nostris *Antiquitatibus Christianis.*

§ III.

DE DIACONISSIS.

DIACONISSARUM ORIGO.

VIII. Fuerunt jam inde ab ætate Apostolica Diaconissæ; earum enim hæc 1 semel in sacro novi fœderis codice injicitur mentio, Apostolus *ad Rom. XVI, v. 1*. Phœben appellat *Ministram* Ecclesiæ Cenchrænsis; in Concilio Laodicæno *Can.*